

Antropologiczne studium korupcji w Republice Dagestanu

Antropologiczne studium korupcji w Republice Dagestanu

Źródło Finansowania: Narodowe Centrum Nauki

Kierownik grantu: dr [Iwona Kaliszewska](#) [1]

Wykonawcy: Jagoda Schmidt, Marek Kaleta, Kamil Wielecki, Katarzyna Karpik

Termin rozpoczęcia: 15-06-2016

Termin zakończenia: 14-06-2020

Kupowanie rent inwalidzkich, dyplomów ukończenia uczelni, posad w policji lub w urzędzie to codzienność mieszkańców Dagestanu, republiki położonej na Kaukazie Północnym. Celem naszego zespołu było przyjrzenie się bliżej fenomenowi korupcji – zarówno lokalnie, w Dagestanie, jak i szerzej od strony teoretycznej. Zależać nam na głębszym zrozumieniu praktyk w zachodnim dyskursie uważanych za korupcyjne, a tym samym destrukcyjne dla wspólnoty państwowej. Zdawaliśmy sobie sprawę, że niezbędną może okazać dekonstrukcja pojęcia korupcji, stworzonego na gruncie nauki zachodniej i zakorzenionego w hegemonicznych ideach nowoczesnego państwa narodowego.

Podczas badań zastanawialiśmy się czy praktyki powszechnie zwane korupcją mogą służyć upodmiotowieniu

Na skróty

- [Dyżurny](#)
- [Katalog biblioteki](#)

pewnych grup, na przykład grup pozbawionych przywilejów? Czy udział w praktykach korupcyjnych może stanowić „cichy opór” wobec państwa, w tym przypadku państwa rosyjskiego, którego obecność na Kaukazie Północnym nigdy nie została do końca zaakceptowana?

Badania prowadziliśmy w dwóch miejscowościach w południowym Dagestanie oraz w Machaczkałe, stolicy republiki, za pomocą wypracowanej podczas projektu metody zakładowej towarzyszenie rozmówcom podczas wizyt w urzędach, u lekarza, we wszystkich tych miejscach, gdzie dochodziło zarówno do wymiany gotówki jak i przysług.

Streszczenie

W naszych badaniach odeszliśmy od zachodniocentrycznego spojrzenia na korupcję w stronę znacząco przypisywanych korupcji lokalnie. Klasykne definicje korupcji, umieszczające ją w obszarze szarej strefy, definiują ją jako „nadużycie formalnej pozycji dla prywatnych celów”. Ta definicja korupcji zakłada afirmatywną percepcję państwa – w miejscu takim jak Dagestan państwo postrzegane jest przede wszystkim jako źródło przemocy. Pozyskiwanie pieniędzy z budżetu republiki poprzez „kupowanie” rent lub emerytur uważane jest za „odbieranie swojego” lub wręcz cichy opór wobec opresyjnego państwa.

W klasycznym patrzeniu na korupcję przyjmuje się, że pogłębia ona nierówności społeczne - w społeczeństwach o charakterze klanowym (tak jak obserwowaliśmy w Dagestanie), nie musi być to prawdą: uczestnictwo w praktykach korupcyjnych może upodmiotawiać grupy pozbawione przywilejów np. kobiety z „gorszych rodów”, które poprzez kupowanie rent dla siebie lub członków swojej rodziny zyskują pieniądze, którymi mogą dysponować.

Podczas badań zauważalny był sprzeciw wobec praktyk korupcyjnych wyrażany przez wyznawców islamu reformatorskiego. Salaficki biznesmeni portretowani przez media jako „fundamentaliści” odrzucali uwikłanie w

Na skróty

- [Dziury](#)
- [Katalog biblioteki](#)

klan, korupcji? I instytucje pa?stwowe probuj?c wprowadza? ekonomie islamsk?. W efekcie lepiej ni? nie-Salafici wpisywali si? w gospodark? rynkow?.

Niniejszy projekt mia? charakter pionierski równie? ze wzgl?du na to, ?e rejon Kaukazu Pó?nocnego, w tym Dagestan jest cz?sto pomijanym terenem bada?, ze wzgl?du na niestabiln? sytuacj? polityczn?, trudno?ci z wjazdem oraz brakiem zachodnich tradycji badawczych w tym rejonie.

Powy?sze zagadania s? szerzej omówione w 7 artyku?ach naukowych w mi?dzynarodowych i polskich czasopismach.

Opis terenu

W Machaczkaie, stolicy Dagestanu wsiadamy w *marszrutk?* (mini-bus) i po ok. 2 godzinach drogi jeste?my w jednej z wsi, w której prowadzimy badania. To zaledwie par? kilometrów od wybrze?a Morza Kaspijskiego, linii kolejowej i szosy Machaczka?a-Baku, ale asfalt szybko si? ko?czy, zast?puj? go piaszczyste, prostopad?e ulice. Przy g?ówniej, imienia Lenina znajduje si? Urz?d Gminy, meczet i Dom Kultury (akurat zamkni?ty). Okaza?e bramy wjazdowe kryj? mniej lub bardziej okaza?e domostwa.

Wież powstała w latach sześćdziesiątych, gdy tworzono kochoz dostarczający arbułów oraz winogron dla fabryki wódek i koniaków w pobliskim Derbencie (drugie co do wielkości miasto Dagestanu). Mieszkający to głównie migranci z górskich wiosek lub ich potomkowie, Dargijczycy, Tabasaranie, Rutuowie, Aguowie.

Główne możliwości zarobku to praca w działającym nadal tylko pod zmienioną nazwą kochozie (na stałe lub dorywczo), budownictwo i obróbka kamieni, praca na posadach państwowych (nauczyciele), handel oraz świadczenie usług dla lokalnej społeczności (głównie obsługa wesel, których w sezonie letnim odbywa się bardzo dużo). Dużo częściej ekonomicznych potrzeb rodziny zaspokajają kobiety prowadząc przydomowe ogrody, sady lub gospodarstwa, wytwarzając przetwory z zbieranych jagód i ziół, tkając dywany. Wiele osób wyjeżdża za pracę do Machaczkały lub do innych miast Federacji Rosyjskiej, a ci którym udało się osiągnąć sukces „na obczyźnie” wspierają finansowo swoich krewnych i przyjaciół w Dagestanie. Każda rodzina utrzymuje te kontakty z miejscem swojego pochodzenia, co napędza wymianę dóbr między mieszkańcami górskich wiosek a ludźmi żyjącymi na nizinach.

Majetek w Dagestanie nie jest zbierany indywidualnie lecz grupowo. Mało kto pracuje tylko na swój rachunek. Przyjete jest, że każdy członek *tukhumu* (rozszerzonej rodziny, rodu) powiększa rodzinny kapitał czy to przez swoje zarobki, koneksje, wykorzystanie formalnej pozycji czy przez poświęcanie czasu rodzinie, pomoc w budowie domu dla kuzyna itp. Wsparcia przy poszukiwaniu pracy, wyprawieniu rodzinnej uroczystości, posyłaniu dzieci na studia czy rozkręcaniu własnego biznesu można też szukać u sąsiadów, przyjaciół ze szkoły, (byłych) pracowników tej samej brygady w kochozie lub po prostu u *adnosielczan* (mieszkańców tej samej wsi, osób pochodzących z tej samej wsi). Wykorzystując te kręgi wzajemnej wymiany lub wiadczą sobie nawzajem przysługi Dagestańczycy nie raz naciągają lub omijają biurokratyczne procedury i obowiązuje nakazy prawne, uważając je za mało skuteczne, kłopotliwe lub wręcz absurdalne. Podczas naszych badań często słyszeliśmy narzekania na niewydolny system państwowy, ciężką sytuację ekonomiczną w republice i wszechogarniającą korupcję. Nasi rozmówcy opowiadali, że „za wszystko trzeba dać apówkę”, pracownicy państwowi nie rozpatrzą twojej sprawy póki nie dostaniesz określonej ilości pieniędzy, a prywatni przedsiębiorcy muszą się liczyć z niespodziewanymi inspekcjami w celu wycofnięcia od nich dodatkowej opłaty. Niektórzy próbują odciąć się od skorumpowanego systemu, np. żyć wedle zasad religii, ale wszyscy w pewien sposób dostosowują się do niełatwej sytuacji i uczą w niej funkcjonować wykorzystując zasoby rodzinne i przyjacielskie. Powszechnie znane są kwoty, które trzeba zapłacić np. za uzyskanie prawa jazdy, przyznanie renty inwalidzkiej, operację w szpitalu, a także ludzie zajmujący się wystawianiem fałszywych dokumentów, pracujący lub handlujący „na czarno”

Mimo, że oficjalnie służba zdrowia jest bezpieczna, dostanie się do dobrego lekarza, odpowiednie rozpoznanie choroby i przeprowadzenie niezbędnych zabiegów zależy w dużym stopniu od koneksji pacjenta (i jego rodziny) oraz od wniesionej „opłaty”. Nie dziwi więc, że wielu mieszkańców wsi w przypadku choroby korzysta z tradycyjnych, domowych metod leczenia (napary z ziół, okłady ze spirytusu) lub z usług znachorów.

Ważne czynniki rodzinnych przychodów są świadczenia państwowe, m. in. *materinskij kapital* przysługujący na dzieci. Czynniki pieniędzy wypłacana jest rodzicom niedługo po narodzinach dziecka, jednak czynniki przeznaczona w zamyśle na edukację i późniejsze potrzeby jest trudniejsza do uzyskania „od ręki”, dlatego w Dagestanie powstała sieć „pośredników” oferujących pomoc pa materinskemu kapitalu.

Wyprawienie wesela to jeden z najwi?kszych rodzinnych wydatków. Bogatsi wynajmuj? sal? weseln?, catering oraz muzyków, biedniejsi przygotowuj? biesiad? w domu z pomoc? krewnych i przyjació?, ale zawsze wesele urz?dzone jest z przepychem. Ten wa?ny spo?eczny rytua? poprzedzaj? ekonomiczne pertraktacje mi?dzy rodzinami oraz wymiana darów. Podczas samego wesela go?cie ofiarowuj? gospodarzom pieni?dze, przy czym ka?da suma jest skrz?tnie zapisywana, aby na najbli?szym weselu kogo? z tamtej rodziny „postawi?” tyle samo lub wi?cej. Dodatkowo m?odzi dostaj? tradycyjne prezenty, np. r?cznie przygotowane ciasto. Domowy wyrób (sam lub razem z gotówk?) jest te? odpowiednim podarkiem na inne okazje, np. dla lekarza lub krewnego, który pomóg? znale?? prac? m??owi.

Prace domowe to domena kobiet. Podczas wesela starsze krewne panny m?odej ci??ko pracuj? na „zaplczu”, a kt?rego? z nast?pnych dni spotykaj? si? na w?asne „przyj?cie”.

Nasze publikacje

Marek Kaleta *Bytowaja korupcja P?e? i pokrewie?stwo a szara strefa w pewnej dagesta?skiej wsi*, praca magisterska na kierunku Etnologia i Antropologia Kulturowa, Warszawa, wrzesie? 2017, dost?pna w archiwum Instytutu Etnologii i Antropologii Kulturowej UW.

[Iwona Kaliszewska](#) [1] *Cheese bribe Viewing social changes through food and mobility in Daghestan, North Caucasus*, *Studia Socjologiczne* 4 (231), 2018, http://www.studiasocjologiczne.pl/pliki/Studia_Socjologiczne... [2]

[Iwona Kaliszewska](#) [1] *Sacred Sites and Not-So-Dirty Money in Daghestan, North Caucasus*, *Journal of Ethnology and Folkloristics* 13 (2), 2019, 137-139, <https://content.sciendo.com/view/journals/jef/13/2/article-p...> [3]

[Iwona Kaliszewska](#) [1] *“What good are all these divisions in Islam?”. Everyday Islam and normative discourses in Daghestan*, *Contemporary Islam*, 2019, 1-22, <https://link.springer.com/article/10.1007/s11562-019-00436-9> [4]

[Iwona Kaliszewska](#) [1] *Halal landscapes of Dagestani entrepreneurs in Makhachkala*, *Ethnicities* 0(0), 1-23, 2020, <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1468796820905692> [5]

[Iwona Kaliszewska](#) [1], Marek Kaleta, Jagoda Schmidt *Islamic framing of economic activities of Salafi-oriented Muslims in Daghestan, North Caucasus: an anthropological approach*, *Slavic Review*, 2022 (artyku? przy?ty do publikacji)

[Iwona Kaliszewska](#) [1], Jagoda Schmidt *‘Nobody will marry you if you don’t have a pension’. Female bribing practices in Dagestan, North Caucasus*, *Caucasus Survey*, 2022

Kamili Wielecki *Filling in the Urban Space: The “Port-Petrovsk” Fishery and Elemental Urbanization in Makhachkala*, *Caucasus Survey* (artyku? przy?ty do publikacji)

Na skr?oty

- [Dy?ury](#)
- [Katalog biblioteki](#)

Powiązane materiały [Antropologiczne studium korupcji w Republice Dagestanu](#) [6]

Adres URL źródła: <https://etnologia.uw.edu.pl/antropologiczne-studium-korupcji-w-republice-dagestanu>

Odniesienia

- [1] <https://etnologia.uw.edu.pl/instytut/ludzie/pracownicy/iwona-kaliszewska>
- [2] http://www.studiasocjologiczne.pl/pliki/Studia_Socjologiczne_2018_Nr4_s.103_130.pdf
- [3] <https://content.sciendo.com/view/journals/jef/13/2/article-p137.xml>
- [4] <https://link.springer.com/article/10.1007/s11562-019-00436-9>
- [5] <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1468796820905692>
- [6] <https://etnologia.uw.edu.pl/instytut/badania/granty/antropologiczne-studium-korupcji-w-republice-dagestanu>